

Centrum pre deti a rodiny DORKA n. o., Hemerkova 28, 040 23 Košice

**PROGRAM CENTRA PRE DETI A RODINY,
DORKA n. o.**

KOŠICE

S účinnosťou od 04/2024

Náležitosti programu centra pre deti a rodiny

a) kontaktná adresa centra, telefónne číslo a iné kontaktné údaje

Názov organizácie:	DORKA, n. o.
IČO:	35582171
Právna forma:	nezisková organizácia
Štatutárny zástupca organizácie:	Ing. Jolana Šuleková
Kontaktná adresa centra:	Hemerkova 28, 040 23 Košice
Tel. číslo:	+421 948 330 737 +421 948 931 007
E-mail:	centrumdeti@centrumdorka.sk riaditelka@centrumdorka.sk
Web stránka:	http://www.centrumdorka.sk

b) adresa miesta vykonávania opatrení

Miesto výkonu opatrení: Hemerkova 28, 040 23 Košice

c) účel centra podľa § 45 ods. 1 písm. a) až d) zákona

Centrum pre deti a rodiny (ďalej len centrum) vykonáva opatrenia podľa § 45 ods. 1 písm. a) zákona.

d) druh vykonávaných opatrení, ak účelom centra je vykonávanie opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia) (ďalej len „pobytové opatrenie súdu“)

Centrum vykonáva pobytové opatrenia súdu na základe rozhodnutia súdu o:

- a) nariadení neodkladného opatrenia,
- b) uložení výchovného opatrenia.

e) forma vykonávania opatrení podľa § 45 ods. 4 písm. a) zákona

- Pobytovou formou

f) opis cieľovej skupiny centra

Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou pre deti vo veku 0 do 18 rokov na základe rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia.

Cieľovou skupinou centra sú deti, ktoré vyžadujú pomoc pri riešení výchovných, sociálnych a rodinných problémov, príp. sú ohrozované správaním člena a členmi rodiny alebo správaním iných osôb. Deti do 6 rokov sú umiestňované v profesionálnych náhradných rodinách.

h) celkový počet miest v centre

Kapacita centra je 30 miest, z toho 10 miest v samostatne usporiadanej skupine a 20 miest v profesionálnej náhradnej rodine.

i) opis vnútorných priestorov a vonkajších priestorov centra, opis podmienok zachovania súkromia vrátane opisu podmienok na osobnú hygienu

Opis vnútorných priestorov

Centrum pre deti a rodiny sa nachádza na prízemí objektu a tvorí uzatvorený celok. K dispozícii sú 4 izby so zariadením na osobnú hygienu pre každú izbu samostatne. Izby sú trojlôžkové až štvorlôžkové. Každé dieťa má vlastné lôžko, vlastnú skriňu a vlastný nočný stolík. Medzi dvomi miestnosťami je umiestnená miestnosť pre vychovávateľov, ktorá je v priamej nadväznosti prepojená dverami s izbami detí. Izba pri vstupe do centra slúži

ako priestor pri prijímaní nového dieťaťa do centra, ktorý disponuje samostatným zariadením na osobnú hygienu (WC, umývadlo, vaňa). V centre sa tiež nachádza herňa, študovňa, priestor na uloženie čistiacich prostriedkov, pracovňa s príslušným zázemím, priestor na uskladnenie šatstva, archív a pod. Priestory pre deti sú vybavené zariadením a nábytkom podľa charakteru činností. Stravovanie detí je zabezpečené vo vlastnom stravovacom zariadení, ktoré má samostatný vstup pre príjem surovín. Kuchyňa je členená na varnú časť, umýváreň stolového a kuchynského riadu. Na kuchyňu nadväzuje jedálenská časť s kapacitou 12 miest. V priestoroch centra je umiestnená kancelária sociálneho pracovníka a kancelária psychológa. K objektu prislúchajú 2 nekryté átriá, jedno z nich sa využíva ako detské ihrisko a druhé na sušenie bielizne.

Pre krátkodobý pobyt žiadateľa o náhradnú rodinnú starostlivosť má centrum vyčlenenú 1 bytovú jednotku vybavenú kuchynskou linkou a zariadením na osobnú hygienu. Bytová jednotka slúži na nadväzovanie osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom o náhradnú rodinnú starostlivosť.

Na využívanie rôznych športových a oddychových aktivít má centrum k dispozícii vlastný dvor so záhradou.

Opis podmienok zachovania súkromia vrátane opisu podmienok na osobnú hygienu

Usporiadanie nábytku a vybavenie centra zohľadňuje potrebu súkromia každého dieťaťa. Každé dieťa má vlastnú posteľ, vlastnú skriňu, vlastný nočný stolík a komodu. Chlapci sú ubytovaní oddelene od dievčat. Každá izba je vybavená samostatným zariadením na osobnú hygienu. Mladším deťom vychovávateľa pomáhajú pri osobnej hygiene. Dvere od kúpeľne sa nezamykajú z bezpečnostných dôvodov. Deti sa učia rešpektovať osobný priestor a súkromie iných, predovšetkým pri hygiene, základných sebaobslužných činnostiach (obliekaní, prezliekaní), vkročení do izby, ktorú neobývajú. Rešpektovanie osobného priestoru, súkromia, zohľadnenie potrieb iných sú predmetom diskusií počas stretnutia skupiny.

j) počet zamestnancov centra, štruktúra pracovných miest s uvedením dosiahnutého vzdelania

Odborný tím centra:

- **sociálny pracovník a zodpovedný zástupca centra** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor sociálna práca; vyššie odborné vzdelanie pedagogické, odbor vychovávateľstvo; špecializačné kvalifikačné štúdium špeciálnej pedagogiky pre vychovávateľov v špeciálnych školách, v internátnych špeciálnych školách a špeciálnych výchovných zariadeniach,
- **sociálny pracovník** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor sociálna práca-1/5 úväzok,
- **psychológ** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor psychológia,
- **špeciálny pedagóg so zameraním na logopédiu pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou** – ktorý pracuje na dohodu o pracovnej činnosti podľa aktuálnych potrieb detí, s ukončeným vzdelaním vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor učiteľstvo a s ukončeným vzdelávaním na doplnenie kvalifikačných predpokladov v študijnom odbore špeciálna pedagogika, v študijnom programe špeciálna pedagogika, v špecializácii: Pedagogika detí s narušenou komunikačnou schopnosťou,
- **sociálny pracovník (NP RVOSPO)** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor sociálna práca,
- **psychológ (NP RVOSPO)** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor psychológia.

V samostatne usporiadanej skupine zabezpečujú starostlivosť:

- **vychovávateľ** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor sociálna práca, doplňujúce pedagogické vzdelanie zamerané na vyučovanie profesijných predmetov,
- **vychovávateľ** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor špeciálna pedagogika,
- **pomocný vychovávateľ** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, odbor učiteľstvo náboženstva a etickej výchovy,
- **pomocný vychovávateľ** – vyššie odborné vzdelanie, odbor učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo,

- **pomocný vychovávateľ** – vysokoškolské vzdelanie I. stupňa, odbor sociálna práca, vyššie odborné vzdelanie,
- **gazdiná** – s ukončeným stredným odborným vzdelaním.

V **profesionálnych náhradných rodinách** poskytuje starostlivosť deťom od 0 do 6 rokov veku:

- **8 profesionálnych náhradných rodičov** – úplné stredné odborné vzdelanie,
- **1 profesionálny náhradný rodič** – vysokoškolské vzdelanie I. stupňa,
- **1 profesionálny náhradný rodič** – vysokoškolské vzdelanie II. stupňa.

Odbornú pomoc centrum zabezpečuje aj u iných poskytovateľov. Ak je to v záujme dieťaťa, využívame služby:

- Centier poradenstva a prevencie a Centier špeciálno-pedagogického poradenstva,
- pedopsychiatra,
- klinického psychológa,
- klinického logopéda.

k) opis oboznámenia detí, rodičov a iných fyzických osôb s programom centra

Dieťa je pri prijatí sociálnym pracovníkom a psychológom oboznámené s fungovaním centra vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť. Rodičia sú telefonickým, príp. osobným kontaktom informovaní o obsahu programu centra, o formách a postupoch práce s dieťaťom, o voľno časových aktivitách, o možnostiach kontaktovania sa so svojimi deťmi. Rodičia a deti sa môžu zoznámiť s detailným obsahom programu centra aj prostredníctvom webovej stránky <http://www.centrumdorka.sk>, na ktorej je zverejnený.

l) opis odborných metód práce s dieťaťom, jeho rodinou a spôsob zapájania spolupracujúcich subjektov do odbornej práce centra

Centrum vykonáva sociálnu prácu, psychologickú pomoc, starostlivosť, výchovu, diagnostiku a ďalšie odborné činnosti. Deťom, pre ktoré vykonáva pobytové opatrenie v centre zabezpečuje zdravotnú starostlivosť, utvára podmienky na prípravu na školské

vyučovanie, záujmovú, športovú, kultúrnu, rekreačnú činnosť, voľno-časové aktivity a na prejavovanie náboženského vyznania a viery.

Metódy sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou

Prípadová sociálna práca prebieha v centre v jednotlivých etapách:

- 1) *Prvý kontakt s dieťaťom počas prijímania do zariadenia, pomoc dieťaťu na uľahčenie jeho príchodu do zariadenia a zvládnutie adaptačných problémov (primeranú jeho veku a rozumovým schopnostiam), zber a hodnotenie dát, analýza rodiny, sociálna evidencia.*
- 2) *Sociálna diagnostika*
 - hodnotenie situácie ohrozeného dieťaťa – do dvoch týždňov odo dňa umiestnenia dieťaťa v centre usporiadanie prípadovej konferencie za účasti odborného tímu centra, ÚPSVaR, zástupcu obce (v ktorej má rodina obvyklý pobyt), dieťaťa, rodičov, príbuzných a iných blízkych osôb,
 - vstupná diagnostika dieťaťa.
- 3) *Plánovanie* – za spolupráce s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, obcou, rodinou dieťaťa a dieťaťom (ak je to možné vzhľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť) vypracujeme individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa, pri jeho vypracovaní vychádzame z plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodičom, cieľ individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa priebežne vyhodnocujeme spoločne s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v určených termínoch.
- 4) *Sociálna intervencia*
 - a) Práca s dieťaťom:
 - ako jednotlivcom alebo v rámci skupiny – s využitím metód pozorovania a rozhovorov, napĺňanie aktuálnych potrieb dieťaťa vyplývajúce z výsledkov diagnostiky, dosiahnutej úrovne psychického, fyzického a sociálneho vývinu, zabezpečenie osobného vybavenia dieťaťa, poradenstvo, nácvik sociálneho správania a rôznych zručností, rozvíjanie súrodeneckých vzťahov;
 - pri príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť a nadväzovania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom o náhradnú rodinnú starostlivosť spolupracuje centrum s určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately;

- príprava na osamostatnenie sa mladého dospelého – najmenej rok pred dovŕšením plnoletosti dieťaťa s ním centrum, ako súčasť plánu sociálnej práce, vypracuje plán prípravy na osamostatnenie sa mladého dospelého, ak sa vykonávanie výchovného alebo neodkladného opatrenia skončí nadobudnutím plnoletosti dieťaťa, ktoré sa sústavne pripravuje na povolanie a nebol podaný návrh na nariadenie ústavnej starostlivosti, centrum na základe jeho žiadosti bude poskytovať starostlivosť mladému dospelému najdlhšie do konca školského roka, centrum s mladým dospelým písomne dohodne podmienky na predĺženie pobytu.

b) Práca s rodinou dieťaťa:

Centrum pri vykonávaní pobytového opatrenia súdu rešpektuje práva a povinnosti rodiča dieťaťa alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa. Centrum ďalej:

- prizýva rodičov dieťaťa, príbuzných a iné blízke osoby dieťaťa na prípadové konferencie;
- zapája rodinu do prípravy individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa;
- umožňuje rodičovi, príp. osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa udržiavať kontakt s dieťaťom prostredníctvom osobných návštev v centre, telefonicky, príp. písomne;
- počas návštev v zariadení poskytuje rodičovi pomoc na uľahčenie priebehu stretnutí a informuje rodiča o aktuálnom zdravotnom stave dieťaťa, jeho školskom prospechu ako aj psychickom, fyzickom a sociálnom vývine;
- so súhlasom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z dôvodu udržiavania kontaktu dieťaťa s rodinou, umožňuje centrum dieťaťu návštevy a krátkodobý pobyt v rodine (o týchto návštevách vedie záznamy, v ktorých zaznamenáva vplyv pobytu dieťaťa mimo centra na jeho psychický, fyzický a sociálny vývin);
- kontakt odborného tímu centra s rodinou v ich prirodzenom prostredí – získanie informácií, pozorovanie interakcií v rodine, anamnestické a poradenské rozhovory s členmi rodiny, motivovanie k spolupráci, posilňovanie a upevňovanie pozitívnych zmien v rodine;
- sanácia rodiny – upevňovanie vzťahov medzi dieťaťom a rodinou, umožnenie bezpečného návratu dieťaťa späť do rodiny.

c) Spolupráca s inými subjektmi

Počas výkonu pobytového opatrenia v centre úzko spolupracujeme:

- s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri hodnotení situácie rodiny, plánovaní, vyhodnocovaní plánov, príprave detí na náhradnú rodinnú starostlivosť, apod.;
- pri zabezpečovaní zdravotnej starostlivosti dieťaťu spolupracujeme s pediatrom, stomatológom, príp. ostatnými odbornými lekármi podľa potrieb dieťaťa;
- pri zabezpečovaní vzdelávania detí a prípravy na povolanie spolupracujeme so školami, ktoré deti navštevujú;
- pri zabezpečovaní odbornej diagnostiky dieťaťa spolupracujeme s odborníkmi z Centier prevencie a poradenstva alebo Centier špeciálno-pedagogického poradenstva;
- pri hodnotení situácie dieťaťa prizývame na prípadové konferencie aj zástupcov obce, v ktorej má rodina obvyklý pobyt;
- pri organizovaní a realizácii rôznych kultúrnych a športových podujatí pre deti spolupracujeme so Spoločnosťou priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar, mestskými časťami Košíc, OZ Otcovo srdce, apod.

5) *Ukončenie prípadu*

- príprava dieťaťa na odchod zo zariadenia na návrat dieťaťa do biologickej rodiny – krátkodobé pobyty dieťaťa v rodine pred ukončením poskytovania starostlivosti, psychologická pomoc, sociálne poradenstvo dieťaťu a rodine,
- príprava dieťaťa pri odchode do náhradnej rodinnej starostlivosti – zabezpečenie prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť a zabezpečenie nadväzovania vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom o náhradnú rodinnú starostlivosť, umožnenie krátkodobých pobytov u žiadateľov, vopred pred umiestnením dieťaťa preverenie vhodnosti prostredia a priebežné overovanie úrovne starostlivosti o dieťa počas pobytu mimo zariadenia,
- príprava dieťaťa pri odchode do iného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu do ústavnej starostlivosti.

Odborné metódy v prípade nariadenia ústavnej starostlivosti

V prípade odchodu dieťaťa do iného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu o ústavnej starostlivosti poskytujeme dieťaťu sociálne poradenstvo a psychologickú pomoc na uľahčenie

jeho odchodu. S dieťaťom prebiehajú rozhovory primerané jeho veku a rozumovej vyspelosti, informujeme ho o novom zariadení, o možnosti udržiavania osobného styku s rodinou a blízkymi osobami, možnosti vziať si so sebou osobné veci, apod. Uskutočňuje sa návšteva iného zariadenia s cieľom oboznámenia dieťaťa sa so sociálnym prostredím (detským kolektívom a zamestnancami), prípadne aj s priestormi a okolím určeného zariadenia. Ak je nariadená ústavná starostlivosť dieťaťu do šiestich rokov veku, pred odchodom dieťaťa sa realizujú interakcie s profesionálnym náhradným rodičom z určeného zariadenia zamerané na nadviazanie vzťahu medzi nimi. Psychológ a sociálny pracovník centra pozorujú vplyv kontaktov dieťaťa na jeho prežívanie a priebeh nadväzovania a prehľbovania osobného vzťahu medzi nimi. Metódy sú zamerané na uľahčenie procesu adaptácie dieťaťa na nové prostredie.

Odborné metódy psychologických činností pri práci s dieťaťom:

- pozorovanie vzhľadu dieťaťa, jeho mimiky, pantomimiky, gestikulácie, reči, sociálneho správania, vzťah k sebe a iným predmetom,
- rozhovor,
- zber anamnestických údajov,
- metódy hodnotenia psychického vývinu dieťaťa v ranom veku pomocou vývinových škál,
- psychodiagnostické metódy zamerané na zistenie kognitívnych schopností, jednotlivých psychických funkcií, špeciálnych schopností, osobnostných charakteristík a emocionality.

Výchovné metódy práce s dieťaťom

V centre vytvárame podmienky pre napĺňanie vývinových a opatrovateľských potrieb detí podľa programu PRIDE, zároveň sa podieľame na hľadaní bezpečného a stabilného prostredia, do ktorého deti odídu po ukončení pobytu. Prioritou je návrat detí do biologickej rodiny po úspešnej sanácii rodinného prostredia.

Pri práci s deťmi využívame v centre nasledujúce výchovné metódy:

- Kladenie požiadaviek a kontrola ich plnenia – požiadavky kladené na dieťa by mali byť primerané jeho veku a individuálnym schopnostiam, zdôvodniteľné, logické, sprevádzané adekvátnou gestikuláciou a mimikou.

- Povzbudzovanie, posilňovanie pozitívneho správania sa – pochvaly, pozitívne hodnotenie, prejavy neverbálnej komunikácie prejavy sympatie, vyjadrenie kladného emocionálneho stavu, materiálne spôsoby odmeny, umožnenie činnosti alebo zážitku, ktorý prináša dieťaťu uspokojenie.
- Slovné pôsobenie a presvedčovanie je dôležitým spôsobom výchovy, ktoré pôsobí na kognitívnu, afektívnu a konatívnu stránku osobnosti dieťaťa. Dôležitým faktorom je využitie dialogických metód (pred monológom), ktoré umožňujú dieťaťu zapájať sa do rozhovoru, diskusie, klásť otázky a pod. Slovné pôsobenie by malo obsahovať využitie názorných a demonštračných metód, príkladov zo života, z vlastných skúseností.
- Osobný príklad (model, vzor) – dieťa ho napodobňuje, identifikuje sa s ním, pričom ide o proces založený na princípe dobrovoľnosti. Model konkrétny, živou a zrozumiteľnou formou vyjadruje určitý spôsob života, názory a presvedčovania, hodnoty a hodnotové orientácie, zásady.
- Výchova v činnostiach – hra, učebné činnosti, pracovné činnosti, činnosti vo voľnom čase. Prostredníctvom hry dieťa spoznáva svet okolo seba, rozvíja svoje psychomotorické a pohybové zručnosti, rozširuje si svoje vedomosti, učí sa spolunažívať s ostatnými deťmi, čím sa rozvíjajú jeho sociálne zručnosti a pod. Pri pracovných činnostiach si dieťa utvára pozitívny vzťah k práci, postupne si uvedomuje jej význam v živote človeka, rozvíja si rôzne pracovné zručnosti, ktoré môže využívať pri iných, napr. učebných činnostiach, formuje si charakterové vlastnosti (trpezlivosť, usilovnosť, zodpovednejší prístup k povinnostiam). Činnosti vo voľnom čase plnia rôznu funkciu, napr. zábavnú, relaxačnú, vzdelávaciu a zdravotnú.

n) opis plánovania a vyhodnocovania výchovnej činnosti v samostatne usporiadaných skupinách

Výchovnú činnosť plánuje a vyhodnocuje vychovávateľ v spolupráci s deťmi, sociálnym pracovníkom a psychológom. Vychovávateľ pri plánovaní zohľadňuje ročné obdobie a preferencie detí. Výchovnú činnosť naplánuje písomne v dostatočnom predstihu a na službu nastupuje vychovávateľ s vypracovaným plánom výchovnej činnosti daného dňa. Výchovná činnosť pozostáva z pravidelných a nepravidelných aktivít.

K pravidelným aktivitám zaradujeme:

- prípravu na vyučovanie detí,
- rekreačná činnosť detí,
- záujmová činnosť detí,
- dobrovoľná účasť na nedeľných bohoslužbách,
- nácvik komunikačných zručností,
- osvojenie si hygienických návykov, starostlivosť o svoje osobné veci,
- pravidelné udržiavanie poriadku v izbách a spoločných priestoroch centra,
- dbanie o svoj fyzický vzhľad a čistotu oblečenia.

K nepravidelným aktivitám:

- účasť na športových podujatiach organizovanými centrom, príp. inými spolupracujúcimi subjektami (napr. bowling, korčuľovanie, turistika),
- účasť na kultúrnych podujatiach (výstavy výtvarných diel, návšteva múzea, kino, koncerty),
- účasť na výletoch s rekreačným cieľom,
- účasť na letnom tábore,
- nácvik kultúrneho programu s deťmi a vystúpenia detí,
- hravé vzdelávacie aktivity (dopravné ihrisko, planetárium).

Realizované aktivity sa vyhodnocujú ústne každý deň počas stretnutia skupiny, v rámci ktorého deti dostávajú priestor na vyjadrenie svojich emócií a postojov.

Z nepravidelných aktivít službukonajúci vychovávateľ vypracúva správu o konaní podujatia. Vychovávatelia vyhodnocujú výchovnú činnosť písomne raz mesačne.

q) opis tvorby a vyhodnocovania čiastkových plánov individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, opis tvorby a vyhodnocovania individuálneho plánu odbornej práce s dieťaťom a jeho rodinou

Centrum pripraví v spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a ak je to vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa možné, aj s dieťaťom, *individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa* (ďalej len „IPROD“), ktorý pozostáva z nasledujúcich čiastkových plánov:

- plán sociálnej práce,
- plán výchovnej práce s dieťaťom,
- hlavné úlohy psychologickkej činnosti psychológa centra,
- plán komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti (ak si to zdravotný stav dieťaťa vyžaduje).

Na tvorbe čiastkových plánov IPROD-u sa zúčastňujú okrem odborného tímu centra aj vychovávateľ, profesionálny náhradný rodič, zástupcovia obce a orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, dieťa, rodič a iné blízke osoby dieťaťa.

Cieľ IPROD-u je totožný s plánom sociálnej práce s dieťaťom, ktorý vypracúva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ciele čiastkových plánov nadväzujú na cieľ IPROD-u.

Hlavné princípy pri vypracúvaní individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa sú:

- dobre poznať dieťa a jeho rodinu,
- pomôcť mu citlivým spôsobom pri adaptácii na nové prostredie,
- schopnosť poznať a prijať jeho minulosť,
- pomôcť mu prekonať straty,
- poskytnúť mu bezpečie a istotu,
- pomôcť mu udržiavať vzťahy s existujúcou vzťahovou osobou, podporovať vytváranie vzťahov,
- identifikovať potreby dieťaťa,
- schopnosť plánovať budúcnosť dieťaťa za účasti dieťaťa a rodiny.

Plán sociálnej práce vypracúva sociálny pracovník centra. Vychádza z posúdenia situácie dieťaťa a jeho rodiny a zohľadňuje najlepší záujem dieťaťa, preto pri jeho spracúvaní spolupracuje aj s dieťaťom a jeho rodinou. Plán sociálnej práce vypracuje písomne pre každé dieťa a aktualizuje ho podľa výsledku prehodnotenia plnenia úloh a výsledku prehodnotenia miery ohrozenia dieťaťa v určených termínoch. Súčasťou plánu sociálnej práce je i plán prípravy na osamostatnenie sa mladého dospelého, ktorý sa spracúva najmenej rok pred dovŕšením plnoletosti dieťaťa.

Plán výchovnej práce s dieťaťom v centre vypracúvajú vychovávateľia a profesionálni náhradní rodičia a ak je to vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa možné, aj s dieťaťom. Pri jeho tvorbe využívajú program PRIDE, ktorý je zameraný na rozvoj

vedomostí, schopností a zručností pre výchovu a starostlivosť o dieťa či už v biologickej rodine, v náhradnej rodine, alebo v zariadení podľa nasledujúcich kompetenčných kategórií:

- I. Opatrovateľské potreby, ktoré sú zamerané na fyzický vzhľad, zdravotný stav, vhodné ošatenie, osobné teritórium, vzťah k osobným veciam, k zdravej výžive.
 - Zabezpečenie vstupnej prehliadky u pediatra, preventívnej prehliadky u stomatóloga, návštevy odborných lekárov podľa odporúčania pediatra, dodržiavanie liečebného režimu v prípade ochorenia. Spolupráca pri zabezpečovaní súhlasu rodičov so zdravotníckymi úkonmi, napr. plánovaná operácia.
 - V prípade zdravotných problémov sa pre dieťa pripravuje strava v súlade s diétou, ktorú určí lekár (napr. bezlepková diéta). Pri zostavovaní jedálneho lístka sa zohľadňujú aj želania detí, pokiaľ nie sú v zásadnom rozpore so zásadami zdravého stravovania. Zabezpečuje sa rehabilitácia v zdravotníckom zariadení.
 - Zabezpečenie kompletného vybavenie dieťaťa ošatením, obuvou, školskými pomôckami, hygienickými a inými potrebami.
 - Vedenie dieťaťa k osvojeniu si hygienických návykov, k starostlivosti o svoj vzhľad, o svoje osobné veci, vedenie k udržiavaniu poriadku vo svojom okolí a vzťahu k bezprostrednému okoliu.
- II. Vývinové potreby, rozpoznanie a kompenzácia vývinových oneskorení, najmä starostlivosť o zdravie, fyzický vývin, vzdelávací vývin, rozvoj osobných záujmov a záľub, samoobslužných činností, vyšších potrieb (kultúra, duchovné potreby, upevňovanie morálnych zásad), emocionálne potreby, upevňovanie sebaistoty, zmysluplné využitie voľného času.
 - Poskytnutie psychologickej pomoci prijatému dieťaťu, ktorá je zameraná na zvládnutie adaptačných problémov a spracovanie smútku dieťaťa po vyňatí z rodinného prostredia.
 - Psychologická, špeciálno-pedagogická, psychiatrická a ďalšia odborná diagnostika a následná odborná starostlivosť.
 - Vzdelávanie dieťaťa v príslušnej škole (ZŠ, ŠZŠ, MŠ, stredné školy) spolupráca so školami, pomoc dieťaťu pri príprave na vyučovanie, na prijímacie skúšky, komisionálne skúšky a pod.
 - Zabezpečenie naplnenia duchovných potrieb s ohľadom na želanie rodičov – dobrovoľná účasť na bohoslužbách, príprava na prvé sväté prijímanie (poslucháči

Bohosloveckej fakulty počas pastoračnej praxe v DORKA, n. o.), zabezpečenie krstu dieťaťa, ak o to požiada rodič.

- Zabezpečenie hodnotného využitia voľného času podľa záujmu a predpokladov dieťaťa.
- Návrik kultúrneho programu s deťmi a vystúpenia detí na Najmilšom koncerte roka, organizovanom SPDDD Úsmev ako dar a ďalších podujatiach spojených s významnými kultúrnymi a spoločenskými udalosťami a sviatkami.
- Zapájanie detí do „domácich“ prác v centre – pomoc pri príprave stravy, stolovaní a upratovaní spoločných priestorov.
- Hodnotenie správania sa detí, ich výchovno-vyučovacích výsledkov a aktivity pri zapájaní sa do výchovných činností pomocou bodovania, motivovanie mimoriadnou činnosťou (napr. individuálna účasť na kultúrnom podujatí so sprievodom), alebo vecnou odmenou.

III. Posilnenie vzťahov detí s biologickou rodinou najmä podpora akceptácie rodiny, hľadanie jej silných stránok prostredníctvom priamych a nepriamych kontaktov, posilnenie pozitívneho obrazu o rodine v dieťati.

- Prípadové konferencie a stretnutia rodinného kruhu v spolupráci s ÚPSVaR a ostatnými subjektmi podieľajúcimi sa na sanácii rodinného prostredia.
- Poskytnutie sociálneho a psychologického poradenstva rodičom, ktorí spolupracujú pri sanácii rodinného prostredia.
- Zabezpečenie kontaktu detí s biologickou rodinou – návštevy v centre, spoločné vychádzky, krátkodobé pobyty v rodine, listy, telefonáty a pod.
- Poskytovanie informácií zákonnému zástupcovi o zdravotnom stave, školskom prospechu, správaní sa, aktuálnej úrovni psychického, fyzického a sociálneho vývinu dieťaťa.
- Poskytnutie psychologickej pomoci rodičom a deťom pri zvládnutí emocionálnych problémov pred a po stretnutí s dieťaťom.
- Zabezpečenie priamych a nepriamych kontaktov s rodičmi, ktorí sú vo výkone trestu – sprevádzanie detí na návštevy v zariadení, v ktorom sú rodičia vo výkone trestu, listy rodičom, fotografie, aktuálne informácie.

IV. Posilnenie bezpečných celoživotných vzťahov k iným dospelým, k rovesníkom, hľadanie náhradných rodín.

- Príprava dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť, sprevádzanie procesom nadväzovania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľmi o náhradnú rodinnú starostlivosť, sprevádzanie dieťaťa na návštevy k žiadateľom o náhradnú rodinnú starostlivosť a krátkodobé pobyty u žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť.
- Následná starostlivosť o dieťa v náhradnej rodine, najmä poskytovanie poradenstva náhradným rodičom vo fáze adaptácie rodiny a dieťaťa na nové podmienky.
- Poskytovanie informačného poradenstva žiadateľom o náhradnú osobnú starostlivosť.
- Účasť detí na aktivitách iných mimovládnych organizácií a dobrovoľníkov. Účasť detí na kultúrnych, športových a rekreačných aktivitách usporiadaných školami a inými zariadeniami.

V. Práca v profesionálnom tíme – PRIDE učí pochopiť dôležitosť tímovej práce pri starostlivosti o dieťa, zároveň vedie dieťa k postupnému preberaniu zodpovednosti za svoj život spolupodieľaním sa na plánovaní dlhodobých a krátkodobých cieľov, preberaniu zodpovednosti za rozhodnutia, poverovaním primeranými úlohami a motivovaním využívať pri tom pomoc iných.

- Mesačné pracovné stretnutia s profesionálnymi náhradnými rodičmi centra, návštevy v profesionálnych náhradných rodinách, metodické vedenie profesionálnych náhradných rodičov.
- Organizovanie letných táborov pre profesionálnych náhradných rodičov a detí, ktoré majú v starostlivosti (v spolupráci s SPDDD Úsmev ako dar Košice).
- Poverovanie dieťaťa zodpovednosťou za čiastkové úlohy súvisiace s organizáciou činností v centre v rámci jeho schopností.
- Vedenie Knihy života a fotoalbumu.
- Spoluúčasť dieťaťa na plánovaní budúcnosti v krátkodobých a dlhodobých plánoch – budovanie identity a sebavedomia.

Vychovávateľia a profesionálni náhradní rodičia plán výchovnej práce vyhodnocujú 1x mesačne.

Hlavné úlohy psychologickej činnosti psychológa centra sa zameriavajú na podporu všestranného a harmonického vývinu dieťaťa, rozvíjanie pozitívneho vzťahu k sebe, emocionálnej stability a podporu pozitívnych stránok osobnosti dieťaťa. Hlavné úlohy

a odporúčania pre všestranný a harmonický vývin dieťaťa sa vyhodnocujú v určených termínoch. Zahrňajú nasledovné činnosti:

- vykonávanie vstupnej (od prijatia dieťaťa do jedného mesiaca) a priebežnej psychodiagnostiky detí nachádzajúcich sa v samostatne usporiadanej skupine,
- vykonávanie vstupnej diagnostiky (od prijatia dieťaťa do jedného mesiaca) a sledovanie psychického vývinu detí vzhľadom na zohľadnenie jedinečných potrieb detí umiestnených v profesionálnych náhradných rodinách sa vykonáva pravidelne a kontinuálne,
- psychologická starostlivosť deťom pri adaptácii na nové prostredie a pozorovanie jej priebehu,
- psychologická starostlivosť deťom s ťažkosťami v prežívaní a správaní, preventívne a skupinové aktivity,
- aplikácia metód poradenskej psychológie a metód rodinného poradenstva pri voľbe postupov riešenia sociálnej situácie dieťaťa,
- v procese sanácie rodiny podieľanie sa na príprave dieťaťa na návrat do biologickej rodiny, monitorovanie priebehu stretnutí dieťaťa s rodinou a blízkymi osobami dieťaťa,
- príprava dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť,
- spolupráca pri vytváraní a vyhodnocovaní individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa,
- poskytovanie poradenstva v oblasti výchovy a starostlivosti o dieťa vychovávateľom a profesionálnym náhradným rodičom,
- vypracovanie správ o psychickom, fyzickom a sociálnom vývine dieťaťa,
- spolupráca s odborníkmi z oblasti starostlivosti o duševné zdravie.

Plnenie IPROD-u hodnotíme v súčinnosti s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v určených termínoch.

r) podmienky pre záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť a prejavovanie náboženského vyznania a viery

Centrum vytvára podmienky pre široké spektrum činností, deti sa venujú výrobe rôznych predmetov, kresleniu, maľovaniu, v rámci ktorých rozvíjajú estetické cítenie

a manuálne zručnosti. Dennodenne sa venujú športovým činnostiam, napr. hraniu futbalu, bicyklovaniu, korčuľovaniu a prechádzkam. Okrem týchto činností navštevujú aj rozmanité kultúrne podujatia, zúčastňujú sa športových súťaží, besied a výletov do prírody. V období jarých a letných prázdnin chodia do tábora.

Podporujeme aj naplnenie duchovných potrieb a prejavovanie náboženského vyznania, napr. dobrovoľnou účasťou na nedeľných bohoslužbách, pomocou pri príprave na prvé sväté prijímanie a zabezpečením krstu dieťaťa, ak o to požiada rodič.

s) opis zabezpečenia zdravotnej starostlivosti deťom a plnoletým fyzickým osobám, pre ktoré sa vykonávajú pobytové opatrenia v centre

Centrum zabezpečuje poskytovanie zdravotnej a preventívnej starostlivosti dieťaťu u pediatra a stomatóloga. Deťom z Košíc, ktoré sú umiestnené v centre, zariadenie pediatra a stomatóloga nemení. Deťom pochádzajúcim z iných častí Košického kraja z dôvodu vzdialenosti, centrum zabezpečí pediatrickú starostlivosť v ambulancii pre deti a dorast v Košiciach, v mestskej časti sídliska KVP, kde centrum sídli.

Stomatologickú starostlivosť a vyšetrenia u iných odborných lekárov, podľa odporúčania pediatra, zabezpečí centrum deťom u odborných lekárov v rámci Košíc.

Deťom umiestneným v profesionálnych náhradných rodinách zabezpečujú poskytovanie pediatickej zdravotnej starostlivosti profesionálni náhradní rodičia v mieste ich trvalého bydliska. V prípade potreby odborných vyšetrení navštevujú s dieťaťom odborných lekárov podľa odporúčania pediatra. Kópie lekárskeho správ z týchto vyšetrení doručujú odbornému tímu centra na ich založenie do spisovej dokumentácie dieťaťa.

Súhlas s potrebnou urgentnou hospitalizáciou dieťaťa dáva zdravotníckemu zariadeniu štatutárny zástupca DORKA n. o. a zároveň centrum informuje o hospitalizácii rodičov dieťaťa. Pri vopred plánovaných operáciách kontaktuje centrum zákonných zástupcov dieťaťa a zabezpečí ich písomný súhlas.

V prípade ochorenia dieťaťa dbáme na dodržiavanie liečebného režimu. Pri zdravotných problémoch v oblasti výživy sa pre dieťa pripravuje strava s diétou, ktorú určí lekár. Naordinované lieky sú umiestnené v uzamknutej skrini v izbe vychovávateľov. Lieky podávajú deťom podľa odporúčania lekára vychovávateľa/ profesionálni náhradní rodičia.

t) opis zabezpečenia školskej dochádzky

Centrum zabezpečuje zapísanie dieťaťa do základnej školy a materskej školy v mieste sídla centra. Deťom, ktoré pred príchodom do centra navštevovali špeciálnu základnú školu, príp. špeciálnu triedu na základnej škole, zabezpečí centrum vzdelávanie na Špeciálnej základnej škole Inžinierska 24 v Košiciach. Deti umiestnené v profesionálnych náhradných rodinách navštevujú materské a základné školy v mieste bydliska profesionálneho náhradného rodiča.

Ak dieťa pri umiestnení do centra už navštevuje strednú školu mimo Košíc a daný odbor sa vyučuje v Košiciach, zabezpečí centrum po konzultácii s dieťaťom a zákonným zástupcom dieťaťa, jeho prestup na strednú školu v Košiciach. Ak sa daný odbor v Košiciach nevyučuje, zabezpečí centrum dieťaťu ubytovanie v internáte pôvodnej školy.

Mladšie deti sú sprevádzané do/zo školy vychovávateľom/profesionálnym náhradným rodičom, stredoškólcami dochádzajú na vyučovanie samostatne. V poobedňajších hodinách sa deti po príchode zo školy do centra pripravujú na vyučovanie s pomocou vychovávateľov/profesionálnych náhradných rodičov.

Spoluprácu so školami zabezpečuje vychovávateľ, profesionálny náhradný rodič, sociálny pracovník a psychológ. Problémy súvisiace so vzdelávaním dieťaťa konzultujú vychovávateľa/ profesionálni náhradní rodičia s odborným tímom centra. Centrum poskytuje deťom školské pomôcky.

u) opis práv dieťaťa, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre a opis práv rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre vrátane

Práva detí v centre vychádzajú z predpokladov zdravého vývinu dieťaťa, sú založené na etických a morálnych hodnotách, s rešpektom k ľudským právam a právam dieťaťa vychádzajúcich z Medzinárodného dohovoru a Charty práv dieťaťa a ustanovení Zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Dieťa má právo udržiavať kontakt s rodičom, ďalšími príbuznými a osobami, ku ktorým má blízky vzťah.

Po prijatí dieťaťa do centra prebieha jeho adaptácia na nové prostredie, z toho dôvodu rodičom a blízkym osobám dieťaťa odporúčame kontaktovať sa zo začiatku so sociálnym pracovníkom, príp. so psychológom centra.

Kontaktovať sa s dieťaťom môžu telefonicky v určených hodinách denne od 19:00 do 20:00 hod., príp. môžu navštíviť dieťa osobne v priestoroch centra v určených hodinách – cez víkend od 13:00 do 15:00 hod. alebo podľa dohody rodiča dieťaťa so zamestnancom centra.

Stretnutie sa neuskutoční v tom prípade, ak to nedovolí zdravotný stav dieťaťa alebo rodiča, príp. ak sa rodič dostaví na stretnutie s mal. dieťaťom pod vplyvom alkoholu alebo iných návykových látok. V takom prípade neumožníme stretnutie rodiča s dieťaťom a dohodneme s rodičom iný termín.

Maloleté dieťa môže navštíviť aj blízka osoba dieťaťa alebo fyzická osoba, ktorá je dieťaťu známa.

Dieťa sa môže zdržiavať krátkodobo mimo centra u svojho rodiča, príp. blízkej osoby alebo fyzickej osoby, ktorá je mu známa. V tom prípade je blízka osoba dieťaťa povinná vopred absolvovať informačné poradenstvo v stanovenom rozsahu.

Informácie o dieťati, jeho zdravotnom stave, školskom prospechu, správaní sa a aktuálnej úrovni vývinu sú poskytované zákonnému zástupcovi sociálnym pracovníkom, príp. psychológom podľa záujmu rodiča.

V priestoroch centra na dostupnom mieste pre deti sa nachádza schránka na sťažnosti a podnety. Deti môžu svoju sťažnosť napísať aj anonymne. Tieto sťažnosti preveruje a rieši odborný tím v rámci stretnutia skupiny, v prípade potreby sa prizýva k ich riešeniu štatutárny zástupca centra. O postupe riešenia sťažnosti sa vyhotoví písomný záznam.

Dieťa má právo pri ochrane svojich práv požiadať o pomoc orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, iný štátny orgán, zariadenie, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, školu, školské zariadenie alebo poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. To platí aj vtedy, ak dieťa nemôže o túto pomoc požiadať samo (vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť), ale prostredníctvom tretej osoby.

Deti sa môžu obrátiť aj bez vedomia centra telefonicky, poštou, príp. mailom na orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, súd, prokuratúru a Linku detskej dôvery. Kontaktné údaje (kontaktné adresy a telefónne čísla) na uvedené inštitúcie sú umiestnené na viditeľnom mieste vedľa schránky na sťažnosti a podnety v priestoroch centra. Na tento

úcel môžu využiť vlastné mobilné telefóny, mobilné telefóny starších detí, príp. počítače v učebni zariadenia alebo v škole na hodinách informatiky.

Člen odborného tímu počas návštev v profesionálnych náhradných rodinách individuálne komunikuje s dieťaťom a zisťuje jeho potreby.

Deťom je umožnené posielanie pošty príbuzným a takisto aj prijímanie pošty bez obmedzenia. Deti si hradia náklady spojené s posielaním pošty z vreckového, rozvíjajú si tak sociálne zručnosti, učia sa hospodáriť s vlastnými peniazmi a chápať ich hodnotu. V učebni sa nachádza počítač s pripojením na internet, ktorý majú možnosť využívať deti do 19.45 hod..

Vekovou hranicou pre používanie mobilného telefónu je 15 rokov veku. Jeho používanie je možné v určených hodinách. Mobilný telefón deti dostávajú od vychovávateľa ráno tesne pred odchodom do školy a po príchode zo školy ho odovzdávajú. Mobilný telefón môžu opätovne používať vo večerných hodinách v čase od 19:00 do 20:00 hod.. Následne ho odovzdajú kvôli nerušeniu nočného pokoja a ostatných detí počas spánku.

Cez víkendy, počas sviatkov a prázdnin mobilné telefóny môžu používať cez obedňajší odpočinok v čase od 13:00 do 15:00 hod., príp. vo večerných hodinách v čase od 19:00 do 20:00 hod.

V čase trávenia spoločného času (napr. na výletoch cez víkendy, prázdniny a pod.) deti mobilné telefóny nechávajú v priestoroch centra v izbe vychovávateľa.

v) opis povinností dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre, a opis povinností rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre, vrátane podmienok návštev v centre tak, aby návštevy nenarúšali program centra

Láska k dieťaťu je v rovnováhe s dodržiavaním určitých pravidiel. Deti sú po prijatí do centra oboznámené s tým, čo sa od nich očakáva, čo im je vysvetlené primeraným a jasným spôsobom. Pravidlá im vymedzujeme jasne a konkrétne, aby vedeli, kedy ich prekročia a kedy nie.

Pomocou pravidiel sa naučia, že svoje osobné záujmy a potreby je nutné zladať a niekedy aj podriaďiť potrebám ostatných členov centra. Snažíme sa, aby sa s nimi stotožnili a prijali za svoje. Pomocou nich si zvyknú na pravidelný režim dňa. Tieto rituály a zvyky im

prinášajú istotu a uľahčujú im orientáciu v priebehu dňa. Deti sa vďaka nim cítia isto a bezpečne.

Deti počas svojho pobytu v centre majú povinnosť:

- udržiavať poriadok vo svojich veciach a takisto dbať na dodržiavanie poriadku v priestoroch centra,
- dbať o svoj fyzický vzhľad, čistotu oblečenia,
- navštevovať školské zariadenie a pripravovať sa na vyučovanie v poobedňajších hodinách,
- dodržiavať nočný pokoj a nerušiť ostatné deti počas spánku, ísť spať v určenom čase podľa veku dieťaťa:
 - od nedele do štvrtka:
 - deti do 10 rokov veku o 20:00,
 - deti od 10 až 15 rokov veku o 20:30,
 - deti od 15 až 18 rokov veku o 21:00,
 - v piatok a sobotu (príp. počas prázdnin):
 - deti do 10 rokov veku o 21:00,
 - deti od 10 až 15 rokov veku o 21:30,
 - deti od 15 až 18 rokov veku o 22:00,
- dbať na ochranu osobného majetku, nepoškodzovať majetok ostatných detí a majetok centra,
- správať sa k ostatným deťom a dospelým zdvorilo a úctivo, úmyselne im neublížovať,
- vykonávať si povinnosti, ktoré im určí vychovávateľ centra.

Rodič príp. blízke osoby majú povinnosť:

- prísť na návštevu upravení a v dobrom zdravotnom stave, stretnutie sa nemôže uskutočniť v tom prípade, ak budú pod vplyvom alkoholu alebo iných návykových látok,
- dostaviť sa na návštevu v čase návštevných hodín počas víkendu od 13:00 do 15:00 hod., príp. podľa dohody, pokiaľ sa rodič dostaví na stretnutie mimo stanoveného termínu bez dohody so zamestnancom centra, stretnutie s dieťaťom mu centrum nemusí umožniť.

w) **taxatívny opis výchovných prostriedkov, ktoré je možné uložiť za nedodržanie povinností, vrátane času ich trvania a možnosti prehodnotenia výchovného prostriedku, ak s jeho použitím dieťa, pre ktoré sa vykonáva opatrenia v centre, nesúhlasí.**

Vo výchove detí v centre sa sústreďujeme na kladné stránky osobnosti dieťaťa. Hľadáme oblasti, v ktorých sú deti úspešné a na tie sa zameriavame. Umožňujeme im prežívať úspechy, chválime ich aj za čiastkové pokroky, povzbudzujeme k ďalším výkonom. Takým spôsobom prispievame k utváraniu a posilneniu žiaducich spôsobov správania. Zameriavame sa na prácu s odmenami, výhodami a pochvalami. Metódy odmeňovania, ktoré uplatňujeme:

- sociálne odmeny – napr. pochvala, objatie, pohladenie, úsmev,
- privilégia a činnosti – účasť na atraktívnej činnosti, akciách organizovaných centrom alebo spolupracujúcimi subjektmi.

Pri motivovaní detí vychádzame z toho, čo rady robia. Deti tak získavajú príjemný zážitok a prežívajú pozitívne emócie, preto majú tendenciu opakovať správanie, ktoré viedlo k odmene. Takýmto spôsobom dosiahneme, aby boli odmeny účinné a viedli k posilneniu žiaducich foriem správania sa.

Našou snahou je zabrániť negatívnym prejavom správania sa a predchádzať im. Cieľom vo výchove je dlhodobo pozitívne ovplyvniť správanie detí pomocou porozumenia, prijatia dieťaťa, oceňovaním a uznaním.

V konfliktnnej situácii vymedzujeme hranice a dôsledne trváme na dodržiavaní pravidiel. Cieľom uplatňovania výchovných prostriedkov je rozvíjať ich zodpovednosť a pomôcť im porozumieť dôsledkom vlastného správania sa.

Pri nedodržaní povinností dieťaťa uplatňujeme nasledovné výchovné prostriedky:

- obmedzenie sledovania televízora a používania mobilného telefónu – pokiaľ dieťa neudržiava poriadok, nedodržiava nočný pokoj a úmyselne ruší deti počas spánku, nedbá na ochranu majetku a nevykoná službu podľa daného rozpisu, ktorý mu stanovil vychovávateľ centra,
- odopretie zúčastniť sa na atraktívnej činnosti či akcie organizovanej centrom – pokiaľ sa dieťa nespráva zdvorilo a úctivo voči deťom a dospelým a úmyselne im ubližuje,

- zníženie sumy vreckového, príp. nevyplatenie dieťaťu v danom mesiaci vreckové (rozdiel medzi poskytnutým vreckovým a vreckovým, ktoré sa malo dieťaťu v mesiaci poskytnúť, sa poskytne v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom sa vreckové poskytlo v nižšej sume, alebo sa suma zodpovedajúca tomuto rozdielu uloží na osobný účet dieťaťa) – v prípade absencie z vyučovania bez vedomia zamestnanca centra, príp. nedovoleného opustenia centra.

O type výchovného prostriedku a čase jeho trvania rozhodne vychovávateľ podľa najlepšieho uváženia zohľadňujúc danú situáciu, osobnostné vlastnosti dieťaťa a jeho citové rozpoloženie. Časové trvanie výchovného prostriedku je v rozmedzí 1 až 3 dní. Pokiaľ dieťa nesúhlasí so stanoveným výchovným prostriedkom, výber výchovného prostriedku vychovávateľ prehodnotí v súčinnosti s odborným tímom centra a dieťaťom tak, aby vplýval priaznivo na jeho psychický, fyzický a sociálny vývin.

Na komunitných stretnutiach prebiehajú sebahodnotenia detí, diskusie o dodržiavaní jednotlivých pravidiel a o možnostiach podpory funkčných pravidiel, ktoré sa flexibilne aktualizujú podľa potreby.

Výchovné prostriedky u detí v profesionálnych náhradných rodinách

U detí do 6 rokov veku kladieme dôraz na upevňovanie vzťahu medzi dieťaťom a profesionálnym náhradným rodičom a zabezpečenie všetkých základných potrieb dieťaťa, vrátane potrieb istoty a bezpečia. V období od 1,5 roka veku dieťaťa do 3 rokov sa vyskytuje detský vzdor, ktorý súvisí s rozvojom osobnosti a budovaním osobných hraníc dieťaťa. Výchovné prostriedky v tomto období uplatňujeme bezprostredne po jeho neposlúchnutí, dávame mu jasnú spätnú väzbu a zároveň hranice zdravo utvrdzujeme. Vo výchove sa zameriavame na pozitívne stránky dieťaťa, ktoré pochvalou a povzbudzovaním posilňujeme.

x) spôsob poskytovania vreckového podľa § 66 zákona

Na účel usmerňovania sociálneho vývinu dieťaťa sa mesačne deťom v centre poskytuje vreckové. O spôsobe využitia vreckového rozhoduje dieťa. Vychovávateľ a profesionálny náhradný rodič, ak má v starostlivosti dieťa vo veku od šiestich rokov, poskytuje dieťaťu pri nakladaní s vreckovým pomoc, ktorá zohľadňuje jeho vek a rozumovú vyspelosť. Pri odovzdaní vreckového vychovávateľom, príp. profesionálnym náhradným

rodičom, dieťa potvrdzuje jeho prevzatie svojim podpisom v zázname o nakladaní s vreckovým.

Z dôvodu výchovného pôsobenia môžeme dieťaťu poskytnúť vreckové aj v nižšej sume, ako je ustanovená suma vreckového. Rozdiel medzi poskytnutým vreckovým a vreckovým, ktoré sa malo dieťaťu v mesiaci poskytnúť, sa poskytne v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom sa vreckové poskytlo v nižšej sume, alebo sa suma zodpovedajúca tomuto rozdielu uloží na osobný účet dieťaťa.

y) opis postupu v rizikových situáciách pre dieťa, pre ktoré sa vykonáva pobytové opatrenie v centre, vrátane postupu pri nedovolenom opustení centra dieťaťom, pri úraze dieťaťa, vážnych nezhodách medzi deťmi a deťmi a zamestnancami centra

V rizikových situáciách pre dieťa, ako sú napr. nehody medzi deťmi, príp. konflikt medzi dieťaťom a zamestnancom centra, vychovávateľ je povinný riešiť danú situáciu okamžite a následne informovať osobne o danej situácii odborný tím, riaditeľa centra, príp. zápisom do Knihy denných hlásení.

Nezhody medzi deťmi a deťmi, a nezhody medzi deťmi a zamestnancami centra

Vychovávateľ sa snaží rozpoznať rozvíjajúcu sa krízu hneď v jej začiatkoch, spozornie už vtedy, keď u dieťaťa vníma zvýšenú nervozitu. Nekritickým, nehodnotiacim spôsobom sa snaží zistiť, čo zvýšilo nervozitu u dieťaťa. Snaží sa odľahčiť situáciu, prípadne dieťa objat' a vypočuť si ho.

Ak nastane situácia, ktorá je pre deti nebezpečná, vychovávateľ (prípadne profesionálny náhradný rodič) izoluje dieťa od skupiny ostatných detí do samostatnej miestnosti, v ktorej následne umožní dieťaťu ventiláciu emócií – nechá dieťa vykričať sa a upokojiť sa. Vychovávateľ v priebehu riešenia rizikovej situácie zostáva pokojný, nenecháva sa vtiahnuť do krízy. Ak sa dieťa začína upokojsovať, vychovávateľ nastaví hranice a následne vytrvá na svojich príkazoch.

Ak dieťa stráca nad sebou kontrolu, ktorá vyústí do fyzického násillia voči ostatným deťom, príp. vychovávateľovi, vychovávateľ privolá pomoc podľa závažnosti situácie (člena odborného tímu, iného službukonajúceho sociálneho pracovníka v rámci ďalších zariadení v spoločnej budove, rýchlu zdravotnú pomoc, políciu, apod.).

Keďže počas krízy dieťa produkuje veľa energie, po určitom čase nastáva vyčerpanie a napätie sa redukuje. Dieťa sa fyzicky a emocionálne upokojí. Vychovávateľ obnoví komunikáciu s dieťaťom. Je to priestor na prehodnotenie správania dieťaťa a určenie pravého dôvodu konania, zároveň vychovávateľ využije túto príležitosť na znovuzískanie dôvery a rešpektu. Tento moment je obvykle veľmi poučný a výrazne prispieva k redukcii ďalších kríz. Dieťa a vychovávateľ spoločne uzavrujú incident, ak to nie je možné ihneď po krízovej situácii, stretnú sa neskôr a uzavrujú incident tak, aby výsledok pôsobil preventívne pre ďalšie krízové udalosti.

Ak nastane nezhoda medzi dieťaťom a zamestnancom centra, zamestnanec centra postupuje citlivo a individuálne a koná v najlepšom záujme dieťaťa a to s možnosťou využitia deeskalačných techník.

Opis postupu použitia deeskalačných techník:

V kontakte s dieťaťom so známami agresivity je potrebné od dieťaťa udržiavať bezpečnú vzdialenosť a nestávať sa k nemu čelom, vhodnejšie je pristupovať k nemu zo strany, nie však zozadu. Je žiaduce udržiavať očný kontakt, ale len krátky. Obracať sa dieťaťu chrbtom, môže byť riskantné.

Pri komunikácii s dieťaťom, by sa mu nemalo odporovať. Zamestnanec centra by mal skúšať vyjadrovať porozumenie pre to, čo dieťa zdieľa, napr. opakovať po ňom čo hovorí a overovať si, či mu zamestnanec centra správne rozumel. Sám zamestnanec centra, by mal hovoriť pokojne, nekonfrontačne.

Slovné útoky zo strany dieťaťa je žiaduce prehliadať. V reakcii na dieťa je nutné vyhýbať sa používaniu vyhrážok a ultimát. Zamestnanec centra prípadne môže vyjadriť svoje vlastné pocity (vrátane pocitu strachu), ale bez toho, aby dieťaťu poskytol pocit, že vyvolávaním strachu môže niečo dosiahnuť.

Zhody v dialógu s dieťaťom je možné dosiahnuť tým, že sa hovorí o tom, čo obe strany považujú za pravdivé, čo obidve strany považujú za všeobecne platné princípy a taktiež tým, že sa dieťaťu prizná nárok na jeho pocity a hodnotenie.

Pokiaľ je to možné, je vhodné ponúkať dieťaťu niekoľko alternatív k riešeniu jeho situácie a preberať ich s ním. A taktiež sa pýtať dieťaťa na to, čo by mu podľa neho mohlo pomôcť.

Je dobré pokúšať sa dosiahnuť toho, aby komunikácia s dieťaťom prebiehala po sediačky. V závislosti od situácie je potrebné zvážiť a vyhnúť sa dotykom, k dieťaťu nie je

vhodné sa približovať. Niekedy pomôže aj odvedenie pozornosti, napríklad ponúknutie nápoja alebo zmena činnosti.

Pokiaľ je prítomných viac zamestnancov centra, mal by s dieťaťom komunikovať vždy len jeden. Komunikácia s viacerými ľuďmi môže znížiť u dieťaťa pocit kontroly nad vývojom situácie. Je potrebné si stále udržiavať voľnú cestu k opusteniu zdieľaného priestoru, keby sa agresivitu dieťaťa nepodarilo zastaviť. Je potrebné sa dopredu postarať o to, aby si zamestnanec centra mohol rýchlo privolať pomoc.

Pokiaľ sa nepokoj dieťaťa spojený s verbálnym útočením stále stupňuje a potom náhle jeho reč utíchne, v jeho tele je viditeľná tenzia a pokiaľ sa naviac dieťa k zamestnancovi centra priblíži a uprene ho pozoruje, je veľmi pravdepodobné, že dôjde k fyzickému napadnutiu. Potom je prioritou bezpečie zamestnanca centra. Aj keď sa agresivite nepodarilo predísť, po použití obmedzujúcich opatreniach má deeskalačný proces pokračovať.

Postup pri sebapoškodzovaní

V prípade sebapoškodzovania alebo pri poruchách príjmu potravy dieťaťa oznámi vychovávateľ/profesionálny náhradný rodič udalosť psychologičke centra, ktorá v najbližšom možnom termíne zrealizuje krízovú intervenciu. Ak dôjde k rozsiahlemu sebapoškodzovaniu, či sebavražednému pokusu je okamžite kontaktovaná lekárska pomoc, zodpovedný zástupca centra, psychológ a riaditeľ centra. O mimoriadnej udalosti je službukonajúcim vychovávateľom vyhotovený písomný záznam, zápis do knihy denného hlásenia a do knihy úrazov. Následne riaditeľ v spolupráci s odborným tímom a s príslušnými vychovávateľmi kontaktuje odborných pracovníkov (ošetrojúci lekár, psychoterapeut, pedopsychiater...).

Postup pri úraze

Ak niektoré dieťa utrpí úraz, ktorý nie je potrebné ošetriť lekárom, ošetrí ho službukonajúci vychovávateľ/profesionálny náhradný rodič primeraným spôsobom a pozoruje dieťa aspoň 24 hodín od úrazu. Úraz a spôsob ošetrenia zaeviduje v Zošite úrazov/ Záznamoch o zdravotnom stave dieťaťa, v knihe denného hlásenia a následne informuje o úraze zodpovedného zástupcu centra a riaditeľa centra.

Ak dieťa utrpí úraz, ktorý si vyžaduje ošetrenie lekárom, službukonajúci vychovávateľ/profesionálny náhradný rodič zabezpečí presun dieťaťa na lekárske ošetrenie. Po návrate z ošetrenia zaznamená úraz v Zošite úrazov/ Záznamoch o zdravotnom stave dieťaťa, v knihe denného hlásenia, zabezpečí odovzdanie lekárskeho záznamu o ošetrení úrazu detskej lekárke. Informácie podá zodpovednému zástupcovi centra a riaditeľovi centra.

V prípade úrazu, ktorý ohrozuje život dieťaťa, službukonajúci vychovávateľ/profesionálny náhradný rodič podá dieťaťu prvú pomoc, privolá rýchlu zdravotnú pomoc na tel. číse 155 alebo 112 a postupuje podľa pokynov zdravotníkov. Následne okamžite informuje zodpovedného zástupcu centra a riaditeľa centra.

Postup pri nedovolenom opustení centra dieťaťom

Dieťa, pre ktoré centrum vykonáva opatrenie pobytovou formou, sa môže zdržiavať mimo centra len so súhlasom centra. Centrum o tejto skutočnosti vedie záznam.

- 1) Pri nedovolenom opustení centra dieťaťom alebo ak sa dieťa nevráti v určenom čase z vychádzky, vychovatelia bezodkladne oznamujú túto skutočnosť nadriadenému a rovnako bezodkladne útvaru Policajného zboru. Sociálny pracovník, príp. psychológ následne dá vedieť túto skutočnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, rodičovi dieťaťa a súdu, ktorý nariadil neodkladné opatrenie alebo uložil výchovné opatrenie. Centrum bezodkladne informuje príslušného prokurátora, o tom, že došlo k mimoriadnej situácii. Zároveň ihneď informuje a zasiela elektronickou poštou stručné hlásenie o mimoriadnej udalosti, ktorého prílohou je dôsledne vyplnený formulár „mimoriadne udalosti a úteky z CDR“. Hlásenie o mimoriadnej udalosti centrum zasiela kancelárii generálneho riaditeľa a generálneho tajomníka služobného úradu Ústredia PSVR, tlačovému a komunikačnému oddeleniu Ústredia PSVR, riaditeľke odboru vykonávania opatrení SPODSK Ústredia PSVR a príslušnému koordinátorovi.
- 2) Ak centrum umožnilo dieťaťu pobyt mimo centra u rodičov alebo blízkych osôb, a dieťa sa v dohodnutom čase nevrátilo späť do centra, centrum bezodkladne vyzve rodiča alebo blízku osobu k návratu dieťaťa a zároveň ihneď túto skutočnosť nahlási útvaru Policajného zboru a o situácii informuje orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a súd, ktorý nariadil neodkladné opatrenie alebo uložil výchovné opatrenie a postupuje ďalej podľa bodu 1.

Mimoriadnou udalosťou je:

- útek, ktorý a je bez pomoci inej osoby a bez použitia násilia,
- útek dieťaťa zo zariadenia za použitia fyzického násilia alebo za pomoci inej osoby,
- čin násilného alebo sexuálneho charakteru, ktorého je obeťou alebo páchatelom dieťa umiestnené v zariadení, a to aj v prípade, ak k činu došlo mimo zariadenia,

- mučenie, kruté, neľudské, ponižujúce zaobchádzanie s dieťaťom alebo iné hrubé porušenie práv dieťaťa počas jeho umiestnenia v zariadení,
- úmrtie dieťaťa umiestneného v zariadení a ujma na zdraví dieťaťa, ku ktorej došlo v dôsledku násilného konania iných osôb,
- iná udalosť narušujúca neodkladných opatrení a pobytových výchovných opatrení.

V Košiciach dňa 17.04.2024

Ing. Jolana Šuleková
riaditeľka DORKA, n. o.